

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՕՇԱԿԱՆԻ ԱՆՏԻՊԵՆԵՆ

ՆԱԲԵԿ

6. ՄԵՂԱԽՈՐԸ: Բայց խորագրով, վրձնական կնիքով մը տպագրած է մեղաւորին ըմբռնումը: Գիրքը անոր վրայ կը կաթնի: Արդէն վերնագիրն է «Ողբ ապաշխարողի» բարացուցական բացատրութիւնը:

Նորեկացին իր տաղանդին այլանդակ մեծութիւնը փորձած է այս մտապատկերը աւելի հզօր, աւելի թելադրող, աւելի կատարեալ ընելու համար: Անիկա օգտագործած է եկեղեցական մատենագրութեան

կրնայ անցնող դարերէն շատ աւելի գրականութեամբ գրազող անձեր հաշուել իր մէջ: Բայց երբ է որ թիւը ամէն ինչը եղած է աշխարհի վրայ: Ու չմտնալ երբեք որ ի. դարը շատաւ մարդկութեան և արդէն չէր իսկ կրնար տալ Պէթհովէնի, Միքէլ-Անճելոյի, Հիւկոյի կամ Շէյքսպիրի նման համաշխարհային համբաւով արուեստագէտներ: Ու ո՛չ մէկ դար ունեցաւ արուեստը իր իսկական դերէն չեղեցնող, անոր նկարագրին հիմնական գիծերը խաթարող, զայն արհեստներու — տպրուստ տպահմելու միջոց — մակարդակին իջեցնելու սենսյամամութեամբ ու սրբապղծութեամբ զառամող գրչակներու ա՛յսքան պատկանելի թիւ մը:

Յաջորդիւ պիտի անդրադառնանք Հայ Սիւրբաքի մէջ մեր գրական տաղանդները ամբողջող ազգականներուն, արտերկրի հայ գրողին առջև ցցուող բազմապիսի դժուարութիւններուն ու առողջ ու կենսունակ գրականութեան մը մշակումը դժուարացնող աննպաստ ու յուսալքիչ պայմաններուն:

ԳԵՈՐԳ. Ս. ՃԻՆԼՎԻԶԵԱՆ

(Շարունակելի՝ 1)

բարձր աստիճանները որոնք մեղքը կը տարազեն: Ու ասանց վրայ աւելցուցած նորեր, որոնք իրենց շանդգնութեանը մէջ, զարշնաքի նոր ասեղներ կը ստեղծեն:

Մեղաւորը ամենէն ընդհանուր տիպարն է գիրքին: Չկայ գլուխ մը ուր անիկա մտաւ գտած չըլլայ: Ու դարձեալ չկայ գլուխ մը ուր անիկա տիրապետող տարրը, գէժքը չգտանայ: Անկէ կը մեկնի գրեթէ միշտ, իր լացն ու կոծը, ճենճեքով արամադրելու համար Աստուածեան մաքրութեան: Ու կիրքերու անհուն անդուք մըն է որ գիրքը կ'առաջնորդէ դէպի անսիրտ հզօր հրապարակ: Եւ այն իսկ երբ երկինքը կ'երևակայէ, տարօրինակ է որ մեղքերը ան ծանրացներու նման կախուին իր մտքին թևերէն:

Անիկա, մեղքը, անհուն միջոցներու մըն է, մեր սրբազան մատենագրութեան այնքան անսթաժ ծովը (այս բացատրութիւնը անցած է նոյնիսկ խօսուած լեզուին), ու մեղաւորը անոր ընտելիչը՝ փոխ ի փոխ ցուցողքելով գիրքը չինող աղտերուն բոլոր տատիծանքերը: Ոչ մէկ վիճակ կը հաւասարի մեղաւորին ներկայացուցած վիճակներուն: Խօսելու ձեռք, չափազանցութեան ընձեռած անպատժութիւնը, իրական սարսափանքին դերը, Միջին դարուն ամբողջ կողմամբ իրարու կռուան այդ տարօրինակ տիպարը գծելու համար:

Մաքէղ չ'անցնիր զայն բողբոսել, օրինակի համար Տանդէի կարուանին հետ: Հոս բանաստեղծը նպատակ ունի դասակարգութիւնը ընելու, ու մեղքն ու գործադրողը գնահատել որոշ բաժիններու մէջ, լեցնելու համար իր դժոխքին բոլոր յարկերը, պարտականները, խորշերն ու փոսերը: Մինչդեռ նորեկացին մէկ անձի վրայ կը դիզէ ինչ որ միւսը խնամքով տարադնած է:

Աչքի առջև բերէք այդ անունը որուն ամէն մէկ մագերէն մէյմէկ մեղքեր ստեղծելին կտրմբած օձերու նման: Որուն մարմինին ամէն մէկ ծակէն թարախի ուղի մը կաթէր, թանձրացած գորշանքներու հեղեղ մը կազմելու համար ոտքերուն տակ: Որոնց դեղին հոտածութեանը

մէջ նստէր նոր օրերու Յոր երանելի՜ն, բայց որուն հագին մնար անտարա, ամբողջովին կապոյտ, սպասելով որ չքանան որդերուն ամպերը ու բացուն իր առջև սահմանները «անճառ երանութիւններուն»:

7. ԱՐԴԱՐԸ որ ածգոյն է երբ բաղդատենք միւս երեսին (revus): Այս տարածութիւնը, բառերու խնամքով ու զուգորդութեամբ սաքի ելլող այդ պատկերը փրկուած մեղաւորին՝ ապաւորիչ է աւելի իր մեղքերուն սրբադրութեան լինելութեամբը, քան թէ իբր ինքնին անկախ վիճակ մը, ապատարուած ու պողպաղուն, որ ոչ մէկ գիծով յիշեցնէր նախկին զեռումը: Յետոյ, մեղքին հոծ իրապաշտութեամբը զօրացած մեղաւորին տիպարը՝ — հիմնական լայթ-մօթիֆը Նարեկացիի ողբին — հասկնալի է որ հաւատար ուժ-գնութեամբ չվերածուի՝ միայն երեւակայօթէն տեսնուած վիճակի մը կասկածելի իրապաշտութեան: Մեղքն ու երկինքը, մեղաւորն ու արդարը հետաքրքրական ընդլայնումներու, հակադրութիւններու զօրաւոր նիւթ կը դառնան. ու Նարեկացին չէ որ պիտի խուսափէր պատահութենէն: Յիշեցէք որ ուրիշ գրականութեանց մէջ դրական է մեղաւորին տիպարը, որպէսզի անոր շարունակութիւնը, սրբադրութեամբ ներկայացնող տիպարը, արդարը՝ նոյնքան դրական կարենայ մնալ: Մինչդեռ Նարեկացիին մեղաւորը խորհրդանշանն է ու անոր լուսապսակը՝ արդարը՝ ինքնին տարածութիւն մը: Ուրիշներ այս տեսակ կառուցումներ կ'ընեն, բարքերու *traités* ներկայացնող մասնագութեամբ: Նմանութիւն Բիսուսին առ է առաւելապէս: Տանդէի արքայութիւնը նմանապէս: Միսթիքներու ընդշմարած երանաւէտ տիպարը վեր է մարդկային միջինէն: Անիկա ողորդուած է երազին ճառագայթումովը:

8. ՅՈՅՈՒՆ Դիրքին մէջ զօրաւոր մարմին մը կը ներկայացնէ ան: Մեղքին անհուն թուումը, բոլոր տաղապանքը երբ կը թռին մեր առջեւ, կը զգանք թէ տանք իրենց վախճանին կը դիմեն բնական բոլոր երեւոյթներու նման: Թէ՛ առանցմէ վերջ պիտի դայ միւս վիճակը:

Անիկա այնքան զգալի է որ վայրկեան մը կը կասկածինք նոյնիսկ մեղքին, խոստովանանքին անկեղծութեան վրայ: Ու կը հարցնենք մենք մեզի. — հետաքրքրութիւն արդեօք: Բայց հետաքրքրութիւնը երկրորդական վիճակներու համար՝ անբաւական պիտի դարձնէր, առանց յոյսի՝ մեղաւորը անըմբռնելի կը մնայ: Ուրեմն պէտք է մեծցնել վիճակը, որպէս զի կարենայ ընդգրկել մեղքին ահաւոր հիարան, աւելնալ անկէ ու ճամբայ պատաստէ դէպի փրկութիւն:

Ու դիրքին էջերէն կ'անցնի անոր ճամբան, տեղ տեղ լայն, պողպատայի պէս յարդարուն: Տեղ տեղ բարակ, կլլուած՝ ամբարշտութեանց կոհակներէն: Ու անիկա կ'անցնի նորէն անդունդներէն որոնք մեղքերուն վէրքերը կը փորեն մեր հոգիէն ներս: Անիկա աննիւթ շաղախի մը պէս կը կապէ գիրքին մեծ ցրտածութիւնը, անոր տալով ճարճատուն՝ բայց կանգուն, կիտակործան, բայց սաքի պատկերի մը կսկծալի զեղեցիկութիւնը, մարդկայնութիւնը:

Անիկա շատ ձեւեր ունի նութանալու: Անիկա մանաւանդ իր բխումը կ'առնէ Աստուածութեան մեծ բարութենէն:

9. ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔ: Յոյսին մեծագոյն ընկերը, զայն կարելի ընող զսպանկը, զայն մարդկային, բարախուն, շօշափելի իրականութեան վերածող միջոցը ապաշխարանքը կը լցնէ բոլոր կրօնքներու մէջ: Ես չեմ ծանրանար աւանդութիւններու, անտիքին, հաշուաւած ծիսակատարութեանց ստրուածին վրայ, որով քալած են կրօնքին պաշտօնականները: Նարեկացին վեր է այդ ձեւապաշտ եղանակներէն:

Անոր համար ապաշխարանքը տեսակ մը անհուն ողբ է, որ միշտ նոյն գիծին վրայ կուտայ շատ մը բաներ՝ մեղքը, յոյսը, երկինքը, մարդն ու Աստուածը: Ամէն վայրկեան ներկայ է անոր մաքին մէջ սո հիմնական գաղափարը թէ որքան ալ մեծ ըլլայ մեր մեղքերուն ալիքը, միշտ աւելի մեծ է Աստուծոյ սիրոյն ալիքը: Հետեւաբար ինքնազննութիւնը, տեսական անդրադարձը իր անձի կոյանացին վրայ, զղջումի մշտական ճնշմանքը, ողջակիզող հոգիին բոլոր գալարումները,

մարդկօրէն կարելի աշխատանքներ են, Ասոնց վրայէն դէպի բարոյական արթնացում մը պատահութիւններ կան:

Նորեկացիին գիտէ թէ անկեալ էակը մաս կը կազմէ գերազանց շունչին: Թէ անոր գերազանց պարտքը պիտի ըլլայ աղատած, մեղքով սեցած այդ անասուն-ծային գիծը վերածել իր նախկին մարութեան, որպէսզի անիկա խառնուի մարութեան անհուն ծովին մէջ որ Աստուծոյ շունչն է: Ու զինուած այս գիտակցութեամբ, անիկա անդադար կը կրծէ իր անձը, իր հոգիին մերկութեանը վրայ զարնելով ու զարնելով զգնումին կրակէ մարակները: Մինչև որ հալի աղաք, զառէի շունչին բուրումը ու արժանի ըլլայ վերադառնալու իր աղբիւրին:

Գիրքին մէջ այս արամադրութիւնը թատերական շահեկանութիւն մը կը մըտցնէ: Սասկումով կը հետեւինք անոր ցուցողութիւն, ու հեռաշունչ կը քայլենք այդ մօռլ տառին բոլոր իրադարձութեանց հետ: Ամէն աղօթք գրեթէ կը կրկնէ այս պայքարը եթէ ոչ ամբողջութեամբ, զոնէ մասնիկով:

Բոլոր այս պատրաստութիւնը կը տարբերի զուս ճգնադական չափազանցումներէն: Վանական հոգեբանութիւն չի մտնիր այս յարգարումին մէջ: Միւս կողմէ գործնական բարոյախօսութեան մը սկզբունքները և ծէսերը չեն հանուիր իր էջերէն: Բայց հասարկ իր ամբողջութեան մէջ այնքան զօրուար կռուան մը կը պատկերէ այդ վիճակին որ ապագան չէ վարանած անկէ ընկու այդ գիծով գործածութիւն: Այդ աղօթքներէն շատերը զատկարարուած են ու մտած զգնողական գրականութեան manuelներու մէջ:

ԾԱՆՈԹ. — (Զղբումի երեւուն մէջ իրենց սասկիւքեանը ուշադրաւ են մտնուանց սասանայական ասորանկերու զոնարհումները: Անիկա Սիքնայարեան համ մը կուսայ ճեսարանին):

10. ԱՐԲԱՅՈՒԹԻԻՆԸ: Աստուածային մատակարարացումը որ միսթիք վիճակի գերազանց ստորագիւլքն է, Նորեկացիին մէջ, տեղ տեղ, կը վերածուի անոր Արքայութեանը տեսիլքին:

Այդ պատկերը դարձեալ զօրուար չէ, որքան մեղքին մեծ հեղեղանքը: Ուղղակի գծախօքի նկարագիր մը անոնց առջու, Նորեկացին յաջողած է անոր մատակարարը զօրուար գիծերով անարկայացնել: Այդ նոյն յաջողութիւնը հաւատարիմ չէ անոր, երբ ուզէ մեղի թելադրել գերերջանիկ տեսարանը:

Մատակարարին ու անոր անմիջական արտայայտութեան մէջ տեղը կան թարմութեամբ մտնել, սորլուած իմաստութիւններ, անխառնափնի վաթաթներ, մարգարէներու, Սուրբ Գիրքէն յիշողութեանց, ժողովրդական երեւակայութեան առեւտրներու: Յետոյ, թերեւ գրողին խառնուածքը կը միջամտէ տեսնել չկրնալու համար այն անսահման պայծառութեանն ինքն որ Աստուծոյ արքայութիւնը կը կոչուի: Գիտելի է որ Նորեկացիին յաջողութիւնը ամբողջական է աւելի ժխտական տեսիլներու տալու: Անիկա արագ է ու անբուարար երկնայիններուն հետեղած միջոցին: Իր Ստանան հզօր է ու գեղեցիկ քան իր Հրեշտակը: Ու իր գծախօքը նորէն աւելի ուժով է գծագրուած քան իր արքայութիւնը:

Մի սպասէք անկէ գերազանց այդ գեղեցիկութեան մէջ հուլանալու զգայութիւններ, որոնք միսթիք երեւակայութեանց մէջ այնքան համբարատար մարգանքներով, կրկնութիւններով երազը նւթի կը վերածեն: Որոնք մեր մարմինին հողին մէջ աստուածային կրակին անհուն բերեղացումները կը ցրցեն ու գայն կ'ընեն բանկած ջահեր, որոնք թեւ բանային Անոր գահայթին շուրջը վառելու ու հնամենի անձառ ճակատագրով: Դարձեալ հանգիստի մեծ վիճակներ մի սպասէք անկէ, վասն զի գիրքը ասոր համար գրուած չէ կործնու: Գրողը հաւածական է ուրիշ մատակարարներէ:

Այս տկարութիւնը խոչար պակաս մըն է Նորեկին համար: Դեռ ես չեմ մօտենար բարեպաշտական տեսակէտէն որ մասնաբարար շահեկան է նման գիրքի մը համար: Անիկա մեղքերու դէմ հմայել մըն է, անշուշտ, բայց անիկա բացասական երեսով չ'իրագործուիր: Ու պիտի ուզէինք մենք շլանալ մանուանդ դրական տարրէն:

11. ԵԿԵՂԵՑԻՆ: Երկնքի արքայա-
թեան մանրանկարը, երկրաւոր ոթոռը
շատ աւելի յատակ է քան բուն իսկ եր-
կնայինը, ու ասիկա հասկնալի է:

Նարեկին մէջ Եկեղեցին գրահաւած է
բոլոր մեկնութիւններով որոնք բաւական
պատկառելի գրականութիւն մը գիրգած
են, ի պաշտպանութիւն: Աւելին՝ ինչ որ
հեղինակը գիտէ կտակարաններէն ու աշ-
խարհական էջերէն, Աստուածաբանու-
թեանէն, ծիսական կազմակերպութիւննե-
րէն և ուրիշ զանազան աղբիւրներէ: Ա-
սոնք դասակարգային, բնագոյնական,
ընկերարանական երեսօթի մը խճողումը
կուտան Միջին դարու ամենէն զօրաւոր
այդ հաստատութեան: Այնպէս որ երկին-
քին շուրջ գիրքին տարտամութիւնը կը
փոխարինուի յորդ իրականութեամբ մը
որ Եկեղեցիինն է (անոր նախնական ա-
ռանձին տաղ մըն ալ ունի): Ընկերական
կազմակերպութիւն մըն է անիկա, բայց
այն տարրերով, բայց բացառիկ խառ-
թեամբ: Ու անիկա յաճախ կը զգեստա-
ւորուի խորհրդանշանական վերացումնե-
րով:

Անոր համար կ'աղօթէ, ինչպէս պիտի
աղօթէր ապրող, մարդկային փորձու-
թեանց հեղեղին մէջ ձգուած մարդու մը
համար: Ինչպէս պիտի աղօթէր իր փո-
փոխաբախտ ժողովուրդին թագաւորնե-
րուն համար: Ու իբր վերացում երկինքի
հետ հաւատար կեցող, իբր խորհուրդ մեր
կտորակուած ու կործանած ազգայնու-
թիւնը արձանացնող այդ ըմբռնումը ամե-
նէն յուսադրիչ, սրտառուչ, դժբախտու-
թեամբ գեղեցիկ վիճակներէն մէկն է գիր-
քին:

12. ՍՈՒՐԲԵՐՐԸ: Կան, ինչպէս բոլոր
այդ չըջանի գրականութեանց մէջ, Բայց
մինչ կարգ մը գիրքերու համար անոնք
առաւելագոյնց իրականութիւն մը ունին,
Նարեկին մէջ պահուած են չափաւոր պատ-
ուանդանի մը վրայ:

Նախ անոնք առանձին անձնաւորու-
թիւններ չեն: Անոնք հեղինակի թափա-
ռումներուն, թախնեւորուն ատեն կէտեր
են, ձգուած ամայութեան ճամբաներուն:
Անոնց է որ կը կառչի պահ մը, յոգնու-
թիւն առնելու համար: Օղակարար արա-

րածներ, մարգարէներ, առաքեալներ,
հայրապետներ բոլորն ալ, որոնց իւրա-
քանչիւրին հետ ունի իր պզտիկ բառը:
Ու ամենէն գերազանցը՝ Աստուածամայրը:

Անոնք բանաւոր ու պահանջատէր չեն,
ինչպէս սովորած է տեսնել ժողովրդական
երեւակայութիւնը: Մարդկային տարբէն
պարպուած բայց մարդկային գիմաղձու-
թեան կապուած վերացումներ են, առա-
քինութեան փոխուած բխումներ՝ մեղքե-
րու հովիտէն: Ու անտարբեր է անոնց
հանդէպ մեր ու հաւաքար գիրքին տրա-
մադրութիւնը: Միայն Աստուածամօր մի-
ջամտութիւնն է որ թանձր, նիւթական
նկարագրով կը զգեստաւորուի: Միաց-
եալներ, աստուածաբանական յուշակներ
են իր ընթերցումներէն՝ ինկած իր ուղի-
ղին խորը:

Ու չենք աղօթեր անոնց: Պարագայ՝
որ սպասելի էր մեզի պէս մտայնութեամբ
ժողովուրդէ մը: Նարեկացիին հոգայ ե-
րեւակայութիւնը կանգ առնել չի սիրեր
այդ սրտառուչ էականներուն բանաստեղ-
ծութեանը վրայ: Թերեւս, իր տեսական
վազքը դէպի անոնց պետը, դէպի գերա-
զայն սրբութիւնը պատճառ ըլլայ որպէս
զի անտեսելն անոնք իր աճապարանքէն:

Տակաւին գիրքին մէջ կան կարեւոր
անձնաւորութիւններ: Վերի յատկանշական
թուումներէն ետքը, տակաւին կ'երեւին
այլաբանօրէն հանդերձեալ էութիւններ:
Անոնց մէջ ուշագրաւ են զանազան մեղ-
քերու անձնականացումը (personification),
առաքինութեանց նիւթականացումը: Ու
կայ տակաւին ընթերցողը, իրմով աղ-
թողը որ շատ մը ձեւերով կը ներկայա-
նայ զանազան գլուխներու մէջ: Տեղ մը
ամբողջ մարդկութիւնը, տարիքով ու
սեռով, ընկերական պայմաններու ամ-
բողջ զանազանութեամբը երեւան կուգայ:
Բայց այս ամենէն տիրապետողն է բա-
նաստեղծին անձը:

13. ՆԱՐԵԿԱՅԻՆ: Տարօրինակ անձնա-
ւորութիւն մըն է Նարեկին հեղինակը:
Կարելի չէ անոր մօտենալ սովորական
ու մեկուսացուցիչ չափերով: Իր մեղքե-
րուն առջև, որոնց ցուցողութեամբ տըր-
տում հաճոյք մըն է գուցէ ամէն բնա-
րեղակի համար, մենք կը տարուինք իբ

մէջ ընդունելու իսկապէս կիրքերու փաթորիկէն ձեռնաւոր գաղութային տիրարութիւնը Բալթի իրականութիւնը տարբեր թիւադրանք աւելի Մեղքին ընդհանրական բնոյթը, ապաշխարութեան խորութիւնն ու անկեղծութիւնը, երազանքին ընդարձակ տարածութիւնը կը վտանգեն անոր բարոյական անձնաւորութեան իրական հանգամանքը ու դայն կը զերանձնէ զրական խառնուածքի մը: Ըսել չեմ ուզեր թէ մեղքը երգողները անմեղներ կ'ըլլան առհասարակ: Բալթի կարելի է հանդիպիլ կեանքին ճամբաներէն անոր հոգիին աշխատէս գառն ու աշուար կըսկիծները սրանք բառերէն աւելի, կարծես իսկապէս երկնատուր սպեղանիներու: Ոչ մէկ վիճակ կը բուէ սեկեկու համար այս ազգութիւնն ընդհանուր զիմազծութիւնը: Բանաստեղծը ամբողջովին լուծուած է մեղաւորի զիմակին տակ: Ու զիւրին է այդ թափանցիկ քողին տակէն հետեւի մտաւոր յազուձեւերու, սորոսուներու: Բալթի գծուար է անսնց տակ չօշափել անմիջական, անփախարիկի իրականութիւնը, որ մեղքին ինչպէս հաճոյքին վրայ կ'իյնայ ու զանսնք կը բեւեռէ (fixer):

Կեդրոնական տիրարին այս տարտամութիւնը գիրքին համար թերեւս ունեցած է իր կարգ մը օգուանները: Ամբողջ մարդկութիւնը փախարիկելու այս յուսկնութիւնը մշտնջուած է իր ողբին տարտալութիւնը: Իր մաղթանքին զօրութիւնը չափազանցելով մաղթանքը խորհուրդի տանելու իր փորձը ապուարած է թերեւս ուրիշներու միջոցով թիթեւնալ սիրողները: Բալթի միւս կողմէն փնտրած է անոր մարդկային, հագեցունական խորութեան և ճշգրտութեան տեսակէտէն: Անոր այդ լացուկոծին տակ մենք չենք կրնար surprendre ընել անոր ներքին զիմազծութիւնը: Չունի գրաւագ մը ուր զինքը մերկ տեսնէինք ու գուշակէինք իր շինուածքին երակները:

Մի մոռնաք որ գիրքը գրուած է վաղնականներու խնդրանքով: Ու անկա մը մեղաւոր մտադրութիւններու զրգիւ մը ծառայելու գերը կուտայ իրեն: Բալթի տար համար անհրաժեշտ անձնականու-

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄԿԱԿԱՆՔ

● Կիր. 1 Սեպտ. — Ը. օր Վերաի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ: Ժամարն էր. Լազ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան: Եւայր մերէն առաջ, Լազ. Տ. Շահէ Վրդ. Անճեման Ներկայացուց Սեկեւանդրիայ մէջ 26 Յուլիանի վախճանած Արթ. Տ. Լազարոսն Քչ. Սեկեւիկեանի կեանքն ու դործը: Ապա կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն՝ հանգուցեալի հոգեւոյն համար, նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Զօր. Ս. Պատարագի աւարտողութեան մաս մը, մինչև հանգստեան պաշտամունքին աւարտումը, ծայրնափութեցաւ Յարգանքի ուստիօկայանէն:

● Բշ. 2 Սեպտ. — Նախատեսակին ի Ս. Յակոբ նախագահեց Լուսարարայեալ Գերշ. Տ. Լազարիկ կաթ:

● Գշ. 3 Սեպտ. — Ս. Յովակիմայ և Աննայի: Առաւօտուն, ժամօրհնոյ Լազ. Տ. Յովակի Վրդ. Մամուրի զլիաւարութեամբ, Միարան Լազարի մեկնեցան Գեթսեմանի ձորը, ուր մատուցուեցաւ Ս. Պատարագը Ս. Առաւօտածանի Տաճարին մէջ, Լազ. Յովակի գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր, բոս սփարութեան, Տաճարին առժամ Տեսուչը. Լազ. Տ. Դէպրդ Վրդ. Նաղարեան:

● Եր. 7 Սեպտ. — Նախատեսակին ի Ս. Յակոբ նախագահեց Գերշ. Տ. Սարէն Արքեպոս:

● Կիր. 8 Սեպտ. — Գիւտ Գօսոյ Ս. Առաւօտածանի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Գեթսեմանի Ս. Առաւօտածանայ Տաճարին մէջ, Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր նորրեմայ Արթ. Տ. Կարապետ Քչ. Անդրէասեանի ուսուցիչն ու վարժիչը. Լազ. Տ. Կիրեղ Վրդ. Գարիկեան, որուն կը սպասարկէր նորրեմայ Տէր Լազարը: Երթ և զարձի թափօրներուն նախագահեց Լուսարարայեալ Գերշ. Տ. Լազարիկ կաթ:

● Կիր. 15 Սեպտ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութեան, Ս. Լուսարիկ եկեղեցւոյ մէջ: Ժամարարն էր Լազ. Տ. Վազարշ Արդ. Խաչատուրեան:

● Ուր. 20 Սեպտ. — Ս. Ամանի ձնեղեան նախատեսակին ի Ս. Յակոբ նախագահեց Լուսարարայեալ Գերշ. Տ. Լազարիկ կաթ:

Թիւնը, հեղինակութիւնը, մարդկօրէն կարենալ խօսելու շնորհները չունի տնիկա:

Կարելի է գիրքին մէջ ցրուած գիծերը քով քովի բերել, բայց առանք պիտի չտան ինչ որ կը սպասենք իրենցմէ:

(Շարունակելի՛ 2)

Յ. ՕՇԱԿԱՆ